

KÖDLOVAGOK

Azok az írók, akikről e kötet szól, mind az utolsó negyedszázadban éltek és alkottak. Legtöbbjük azonban ma már csak kósza árnyék, legföllebb egy-két irodalomrajongó görcsös szenvedéllyel emlegetett élménye. Szinte mindannyiukra ráillik Krudy Gyula egyik könyvének címe: Tegnapok ködlovagjai. Ezek a tegnapok voltak szellemi életünk nagy metamorfózisának tanúi, melyben régi, avultnak látott köntösét levetve, valami egészen meglepően újat öltött a magyar irodalom. A nagy varázslat bűvészeit és szenvedőit idézi meg a könyv, a mult kísérteteit, ki már saját korukban is úgy élték életük, mint egy fájdalmasan szép és megfoghatatlan álmot.

Bátor és tiszteletreméltó az a törekvés, mellyel e kötet írói nekivágtak a közöny és értetlenség ködének, hogy napfényre mentse a magyar szellem ködlovagjait. Nemcsak írói feladat vállalkozásuk, hanem vigasztaló kalauz is a zürös világ kínjait enyhítő szépség birodalmába. Mert írókkal és költőkkel ismertet meg az előkelő lelkesedés hangján, akik — távol a politikától és a köznap harcaitól — szolgálták a magyar szellemet a szépség és a szó tiszta eszközeivel s ezért időtlen tett az áldozatuk. A kötet bevezetője is *Márai Sándor* szellemesen finom írása, ezt a helyzettől és pillanattól független jelleget hangsúlyozza bennük: «csak írók» voltak, de ezeknek a «csak íróknak» maradt a dolguk, «hogy a félhomályban építsék azt a szellemi szintet, melyen a magyarság megállhat és megmaradhat a világban».

A ködlovagok sorát Ambrus Zoltán nyitja meg. *Dénes Tibor* rajzolta meg ennek a magyar «franciának» elvontan finom életművét. Gárdonyi Gézáét az olvasó élményszerűségével jelenítette meg *Makay Gusztáv*. A két Cholnoky: László és Viktor sorsát és szellemiségét *Lovass Gyula* lényeglátó művészete ábrázolja. *Várkonyi Nándor* a modern magyar katolikus irodalom egyik úttörőjéről. Andor Józsefről fest találó arcképet. *Vass László* Lovik Károly és Zuboly álnéven író Bányai Elemér alakjáról lehbenti föl a méltatlan feledés sűrű fátylait. *Sik Sándor* a tőle megszokott melegséggel és szemléltető erővel szól a titán-torzóról, Harsányi Kálmánról. Tormay Cecilt, a stílus egyik legnagyobb bűvészt a stílus ízei iránt annyira fogékony *Brisits Frigyes* idézi meg. *Sőtér István* Krudy Gyula álmatag világát festi meg finom ecsettel. Kaffka Margit különös egyéniségét *Kádár Erzsébet* fogékony együttérzése láttatja. *Rónay György* Babits Mihályról és Juhász Gyuláról írt remek tanulmányt a költő értő biztonságával. lendületével és fölényes kifejezőkészségével. Kosztolányi Dezsőről és Karinthy Frigyesről *Szabó Zoltán* adott újszerű jellemzést. *Illés Endre* az orvos és író együttes érdeklődésével vall Csáth Gézaról, az orvosról és íróról. *Kéry László* Tóth Árpádról írt elmélvedt esszét. A kötet szerkesztője. *Thurzó Gábor* pedig Szini Gyula és Török Gyula furcsa szomorúságba burkolt alakját keltette életre.

Két nemzedék írói találkoztak e kötetben de megdöbbenő egyöntetűség, az eszmék és eszmények, különös rokonsága, s emellett az írniudás fejlett készsége és művészete olvasztja szinte egy író alkotásává a tanulmány sorozatot. A ködlovagok szép szelleme él ezekben az írókban s ez a hagyományörző lelkelet a záloga annak, hogy az apák öröksége nem fog elsikkadni a fiak kezén.

Fényi András